

تحلیل می خواهید یا تجلیل؟

فرزاد نعمتی

خبرنگار گروه فرهنگ

انگار به تازگی برخی مجریان تلویزیون در بی ادبی یا یکدیگر مسابقه گذاشته‌اند. البته حرجی بر آنها نیست. وقتی گزینش‌ها بر اساس تخصص و شایستگی نباشد، همین می‌شود که امروز می‌بینیم. یکی با نغزتی که پنهانش هم نمی‌کند، در برنامه‌های طنز که مخاطبش به عالم و آدم ناسزا می‌گوید، آن دیگری به رئیس جمهور اسبق مملکت می‌گوید «دو زاری» و حالا این سومی «آقایان جامعه‌شناس» را به باختن «ادب و شرافت» متهم می‌کند، چون که به حضور مردم در مراسم تشییع پیکر رئیس جمهور و هیئت همراه نپرداخته‌اند. البته می‌توانستیم بگوییم، مجری برنامه «اسلام صبح بخیر» کوشیده استدلالی هم برای سخنش برتراند. گفته: «مگر وظیفه جامعه‌شناس دیدن همه جامعه و تحلیل کنش‌های اجتماعی نیست.» پس چرا آنهایی که درباره مسائل مختلف جامعه نظر می‌دهند، درباره حضور مردم در وداع با رئیس جمهور رئیسی ساکت هستند؟ بعد هم بحث را به قسم پزشکی کشیده و گفته کاش شما هم قسمی می‌خورید که «بخشی از جامعه را نادیده نگیرید.» این سخن بیراهه نیست. بله، احتمالاً شکل صحیح ماجرا همین است که متخصصان علوم اجتماعی جامعه را در کلیت آن مورد توجه قرار دهند و از جزئی بینی و بخشی نگری بپرهیزند. اصلاً جامعه‌شناسی که چنین نکند، در تبیین روندها دچار مشکل می‌شود. با این حساب می‌خواهم بگویم کاش خانم مجری همین‌جا سخنش را به پایان می‌رساند و بحث را تمام می‌کند. او اما کوتاه‌بیا نیست و با آوردن نام مصطفی ملکیان و با اشاره به تصویر الهه کولایی، بیژن عبدالکریمی، حسن محدثی، یوسف ابادری، تقی ارمکی و ابراهیم فیاض بحث را به اصطلاح «ناموسی» می‌کند و می‌گوید، این آقایان «ادب و شرف را باختند.» می‌شود در ادامه این یادداشت در ستایش علم، ادب، روشنفکری و... قصه‌ها سر داد. من اما نمی‌خواهم چنین کنم. اجازه بدهید کمی با خانم مجری همدلی کنم و بنوسم متوجهم که او به قول خودش از سیاست (یک بام و دو هوا) ناراحت است و دوست می‌داشته جامعه‌شناسان درباره مسائل مهم مورد نظر او هم اظهار نظر کنند. در عین حال اما صادقانه از او می‌پرسم: شما تحلیل می‌خواهید یا تجلیل؟ سوگیری نه چندان پنهان مجری نشان می‌دهد که او در واقع امر می‌گوید، چرا دیدگاه من و دوستانتان را تأیید نمی‌کنید؟ مشکل هم همین‌جا رخ می‌نماید. کار دانشمندان در درجه اول همانطور که خودتان نیز گفته‌اید، تحلیل امور است، نه تجلیل آنها. بله، امکان دارد کسی بر اساس تحلیل به تجلیل هم برسد، اما بعید است عالمان برای سخنان کسی که می‌خواهد مدح و ثناء خود را تحلیل جا بزند، تره‌ای خرد کنند. جدا از این، این راه هم به یاد داشته باشید که در تحلیل علمی، محقق باید هم احساسات خود را معلق کند، هم مدتی از واقعه فاصله زمانی بگیرد. اصلاً همان «کلیت» مورد نظر وقتی دیده می‌شود که شما چند گام به عقب بردارید و منظره را از لانگ‌شات یا از فراز آن ببینید. این با ذوب شدن در میدان رخداد و بروز احساسات متفاوت است. توجه بفرمایید که اینها را برای مردمی که احساسشان را بر سر می‌دهند بد نمی‌دانم اما احتمال موفقیت جامعه‌شناسی را که نمی‌تواند احساساتش را کنترل کند، ناچیز می‌پندارم.

با این تفاسیر به نظر خانم مجری خیلی تند رفته و گز نکرده، پاره کرده است. البته شاید بگویند که نیت خوانی ممنوع و چه کسی گفته ما دنبال تجلیل بوده ایم؟ اینجا چاره‌ای ندارم جز این که بگویم متأسفانه رویه و سنت این نهاد نشان می‌دهد اولاً برای صداهای مخالف احترامی قائل نیست و ثانیاً خود نیز دچار بلیه استانداردهای دوگانه است. صداسیمای ایران متأسفانه شاخص‌های رسانه‌های آزاد را رعایت نمی‌کند. به خودش حق می‌دهد به هر کسی خواست بتازد و در عین حال حق دفاع به او ندهد. اگر کسی موافق نظر مدیریتش سخن گفت، او را به عرش اعلی می‌برد اما اگر بنده خدایی متفاوت فکر کرد، تفاوتش می‌شود کفر ابلیس. همین سیاست‌های متناقض هم باعث شده به حال روز آموزش بیفتد و کارش بشود رفتن عقاید جامعه‌شناسان و روشنفکران. کوتاه کنم، بعد نیست روزی جامعه‌شناسان ایرانی درباره مسئله مورد نظر خانم مجری نظراتی هم ابراز کنند، اما محال است یکی از آنها که موافق میل مدیران سخن نمی‌گویند، بتوانند در برنامه زنده تلویزیون تحلیل‌هایشان را به گوش مردم برسانند. جامعه‌شناسان که سهل است، امروز مسئله اصلی این رسانه شده است سانسور کردن تصویر رئیس جمهوری که خوب یا بد، در دو دوره انتخابات ریاست جمهوری بیش از ۴۰ میلیون رأی از مردم ایران گرفته است. او، آره او و مردمی که به او رأی دادند هم بخشی از جامعه هستند. بسیاری دیگر هم بخشی از مردم ایران هستند. آنها را نادیده نگریه‌ور و بی ادبی هنر و فضیلتی نوجویی، به قول خواجه شیراز: کار بد مصلحت آن است که مطلق نکنیم.

تکمیل: آرش خاموشی/هم‌پهن

۲۴ ساعت ۱۶
24 HOURShammihanmedia@gmail.com
@Hammihanonline
https://t.me/hammihanonline
@Hammihanonline

• صاحب امتیاز و مدیرمسئول: غلامحسین کرباسی • مشاوران: عباس عبدی و احمد زیدآبادی • سردبیر: محمد جواد روح • سردبیر آنلاین: افشین امیرشاهی • معاون سردبیر: مهرداد خدیو • دبیران گروه‌ها: فرزانه طهرانی (اقتصاد) • آرمن منتظری (دبلیو، بین‌الملل) • علی ورامینی (رسانه و فرهنگ) • سمیه متقی (سیاست) • آرش خاموشی (کس) • هادی حیدری (طرح و کاریکاتور) • شبنم رحمتی (معاون آنلاین) • مدیر هنری: مهدی قربانی تبار • حرفه‌پژنی و ویراستاری: شهرام هادی، مدیر اداری و آگهی‌ها: شاهرخ حیدری • تلفن روابط عمومی: ۸۸۷۴۹۳۰۰ • تحریریه: ۸۸۷۳۰۲۹۱ • آگهی‌ها: ۸۸۷۳۵۴۰۷ • نشانی: خیابان شهید بهشتی، خیابان پاکستان، کوچه دوازدهم، پلاک ۱۸، لیتوگرافی و چاپ: هم‌پهن • توزیع: نشر گستر امروز نوین • تلفن: ۰۲۱-۹۱۳۰۴۱۴۲

راوی شوخ طبع دردها

شب احمد عربانی از کتاب مجموعه آثار او برگزار شد

نرگس کیانی

خبرنگار گروه فرهنگ

با یکی از تهدیدهایی که امروزه جامعه ما در مقابل خود می‌بیند، تهدیدی تحت عنوان پدیده گسست نسل‌ها که مقابله با آن یکی از انگیزه‌های ما برای بیشتر رساندن انتشار مجموعه آثار کارتون و کاریکاتور احمد عربانی بود تا حلقه واسطی با نسل پس از خود باشیم.

▼ هنرمندی که باید به احترامش کلاه از سر برداشت

سخنران بعدی این مراسم یونس شکر خواه، روزنامه‌نگار، پژوهشگر، مترجم دانش ارتباطات و استاد دانشگاه بود. او با اشاره به فقر موجود در حوزه ادبیات در زمینه کارتون و کاریکاتور افزود: «متأسفانه در کشور ما ارتباطی میان جریان کاریکاتور و کارتون‌های ایرانی با دیگر حوزه‌های ارتباطی وجود ندارد. این در حالی است که باید از خود پرسید چرا این هنر این قدر، از زمان غارنشینی تا عصر اینترنت عمر کرده است؟ و برای پاسخ دادن به آن به ویژگی‌هایی اشاره کرد که کمتر به آن پرداخته شده است و فقط به ابتکار خالق در کسری از ثانیه متولد می‌شود. ضمن این که باید از خود پرسید چرا سانسور و سانسورچیان همواره پیش از هر هنر دیگری نگران حاصل کار کارتونیست‌ها بوده‌اند؟ چون آن‌ها زمانی با فرضاً چهار جمله کاربردی نمی‌نویسند، بلکه چهار جمله کاربردی را یکی می‌کنند و همان را در برابر نظر مامی گذارند. عربانی از جمله هنرمندانی است که همواره باید به احترامشان کلاه از سر برداشت و من مراسم امروز را نمونه‌ای از این قدرشناسی می‌دانم.»

▼ نمونه زنده شخصیتی چندوجهی

عباس یاری، روزنامه‌نگار و از مدیران مجله «فیلم» دیگر سخنران این مراسم بود. او با قرار گرفتن پشت تریبون با اشاره به غم از دست رفتن نیلوفر امرایی، مترجم ادبیات حوزه کودک و نوجوان و روزنامه‌نگار گفت: «احمد عربانی انسانی چندوجهی است و فقط کاریکاتوریستی قوی دست نیست. شاید شما صدای عربانی را نشنیده باشید یا فیلم «تبر» را ندیده باشید یا از برنامه‌هایی که در چندین و چند نوبت در مورد شخصیت‌های سیاسی دنیا اجرا کرده است، بی‌خبر باشید. برای همین می‌گویم وقتی از شخصیتی چندوجهی حرف می‌زنیم نمونه زنده آن احمد عربانی است. من شهادت می‌دهم که عربانی انسانی بسیار شیرین و ششبه همان کاریکاتورهایی است که از او دیده‌اید. «مجید کاشانی، طرح و گرافیک و مدیر هنری نشر «مدام» دیگر سخنران این مراسم بود. او با قرار گرفتن پشت تریبون از این گفت که برای طراحی گرافیک کتاب مجموعه آثار کارتون و کاریکاتور احمد عربانی چه کرده و چگونه از کاراکتر «شاغلام» الهام گرفته است.

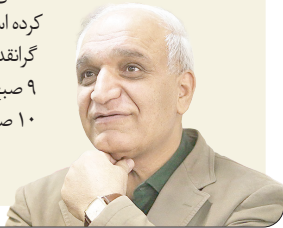
▼ پایان بخش مراسم؛ طنزهای کاریکاتوریست سرشناس

احمد عربانی، آخرین سخنران شبی بود که مجله بخارا به بهانه انتشار کتاب مجموعه آثار کارتون و کاریکاتور احمد عربانی برگزار کرد. عربانی که سخنان خود را با قطعه‌ای آوازی آغاز کرد، نخست از سال‌هایی که به کارش زنده‌یاد اسماعیل مهرتاش می‌رفت گفت، همچنین از دیدارهای زنده‌یاد محمد رضا شجریان در آن کلاس‌ها. او همچنین به خاطره‌ای از برگزاری اپرتی با موضوع رسوم قدیمی چهارشنبه‌سوری برای تلویزیون اشاره کرد و این که شجریان نیز در آن اپرت آواز خوانده بود. عربانی با ذکر خاطره‌ای دیگر از انتشار مجله «طنز روزی» در سال‌های اوایل انقلاب، سال‌هایی که کار روزنامه‌ها و مجله‌ها کساد شده بود گفت و این که هیچ‌کدام از شماره‌های آن مجله فروش نرفت. او که با طنز و شوخ طبعی به اداره جلسه می‌پرداخت از دوران فترت مطبوعات در اوایل انقلاب ۱۳۵۷ و ظهور مجله «گل آقا» توسط زنده‌یاد کیومرث صابری فومنی گفت و آن را چون جرقه‌ای خواند که سرآغاز یک سونامی مثبت شد. سونامی پذیرش نقد و انتقادات از سوی مسئولان و فروریختن ترس آن‌ها از این که نقد موجب ایجاد اختلال خواهد شد. او همچنین از این گفت که صابری فومنی بسیار تأکید داشت چون مجله «گل آقا» به میان خانواده‌ها می‌رود کسی اجازه ندارد کاریکاتوری خلاف ادب در آن بکشد و مطالبی نشر دهد که حاوی یادآوری باشد. او همچنین اشاره کرد، با توجه به این که هم در مجله «توفیق» بوده است و هم در مجله «گل آقا»، تفاوت عمده‌ای که لمس کرده این بوده است که صابری فومنی تأکید داشته است کسی را «زشت» نکشند. پایان بخش این مراسم رونمایی از کتاب مجموعه آثار کارتون و کاریکاتور احمد عربانی بود.

چهره

وداع با استاد برجسته علوم ارتباطات

سید وحید عقیلی، رئیس پژوهشکده ارتباطات وزارت فرهنگ و رئیس دانشکده علوم انسانی واحد علوم تحقیقات، پس از چندین دوره مبارزه با بیماری سرطان، دیروز در سن ۶۶ سالگی دار فانی را وداع گفت. عقیلی، متولد ۱۳۳۷ بود. او مدرک کارشناسی خود را در سال ۱۳۶۴ در رشته زبان و ادبیات انگلیسی از دانشگاه شیراز و مدرک کارشناسی ارشد و دکتری خود را در رشته علوم ارتباطات در سال‌های ۱۳۷۴ و ۱۳۷۹ از دانشگاه آزاد اسلامی دریافت کرد. او در دوران عمر پر بار خود سوابق درخشانی را در کارنامه‌اش ثبت کرده است؛ از جمله عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز و دانشگاه ادیان و مذاهب، عضو هیئت تحریریه فصلنامه‌های مطالعات رسانه‌های نوین، رسانه، ابتکار و خلافت در علوم انسانی، مطالعات فرهنگ ارتباطات و دو فصلنامه پژوهش‌های رسانه و ارتباطات بود. عقیلی علاوه بر مقالات علمی پر بار، کتب ارزشمندی نظیر مبانی روزنامه‌نگاری، زبان و ارتباطات، اندیشه‌های بنیادین علم ارتباطات و زبان تخصصی علوم ارتباطات و روزنامه‌نگاری را منتشر کرده است. مراسم تشییع پیکر پاک این استاد گرانقدر امروز دوشنبه هفتم خردادماه ساعت ۹ صبح از روبه‌روی بیمارستان آیدانا و ساعت ۱۰ صبح در سالن عروجیان بهشت زهرا (س) انجام خواهد شد.

کتابخانه

روان انسان در عصر رسانه‌های اجتماعی

کتاب روانشناسی رسانه‌های اجتماعی، نوشته‌ی سیارن مک‌ماهان، با ترجمه‌ی سید زهرا اجاقی در ۱۳۴ صفحه با قیمت ۱۶۰ هزار تومان توسط انتشارات لوگوس منتشر شده است. مک‌ماهان در این کتاب توضیح داده است که رسانه‌های اجتماعی چه جنبه‌هایی از روان ما را بر ملا می‌سازند و با روان ما چه می‌کنند. ما گوشه کوچکی در اینترنت برای خود می‌سازیم، همان‌طور که دوست داریم دیده شود، ترتیبش می‌کنیم و با این کار درباره خودمان حرف می‌زنیم. همه اهمیت رسانه‌های اجتماعی در این است که گوشه امنی به ما می‌دهند تا نسخه بهتری از خودمان را عرضه کنیم، اما گاهی این کار به تلاشی ویرانگر تبدیل می‌شود. او روشن کرده است که همه‌ی این ویژگی‌ها از نظر روانشناسی چگونه کار می‌کنند؛ به عبارتی دیگر، روانشناسی رسانه‌های اجتماعی تلاشی است برای پاسخ به این پرسش، اما نه با ارزیابی‌های تک‌بعدی. این کتاب پیش‌فرض‌ها را پس می‌زند و انسان را به جهان پیچیده و جذاب وارد می‌کند.

روانشناسی
رسانه‌های اجتماعی
نویسنده:
سیارن مک‌ماهان
مترجم:
سید زهرا اجاقی
انتشارات: لوگوس

تاریخ

امضای قرارداد داری

ویلیام ناکس داری، سرمایه‌دار انگلیسی، در اواخر قرن نوزدهم از وجود نفت در ایران مطلع شد و در سال ۱۹۰۱، نمایندگانی جهت امضای قرارداد نفتی و دریافت امتیاز از ایران به تهران گسیل داشت. پس از مخالفت اولیة مظفرالدین‌شاه با اعطای امتیاز، نمایندگان داری با امین السلطان صدراعظم شاه وارد مذاکره شدند و با پرداخت رشوه و نیز سوءاستفاده از ساده‌لوحی مقامات ایران، در نهایت قرارداد داری در ۲۸ مه ۱۹۰۱ (۷ خردادماه ۱۲۸۰) به امضای دوطرف رسید. براساس این قرارداد، امتیاز استخراج و بهره‌برداری از نفت در سراسر ایران به استثنای ایالات شمالی شامل گیلان، مازندران، گرگان، خراسان و آذربایجان از چارچوب قرارداد، برای پیشگیری از عکس‌العمل یا مخالفت روس‌ها انجام شده بود. همچنین براساس این قرارداد، داری متعهد شد ظرف دو سال، شرکت یا شرکت‌هایی برای بهره‌برداری از این امتیازات تأسیس کند و سالیانه مبلغ ۲۰ هزار لیره وجه نقد و معادل همین مبلغ از سهام شرکت و نیز ۱۶ درصد از منافع خالص خود را به دولت ایران بپردازد.